

Efata, to je, odpri se!*

Pripovedna kateheza Mr 7,31-37**

31 Nato je odšel iz pokrajine Tira in šel skozi Sidon proti Galilejskemu morju, po sredi pokrajine Deseteromestja.

32 Tedaj so mu privedli gluhega, ki je tudi težko govoril,

in ga prosili, da bi položil roko nanj.

33 Vzel ga je k sebi, stran od množice, mu položil prste v ušesa, pljunil in se dotaknil njegovega jezika.

34 Ozrl se je proti nebu, zajecal in mu rekel:

“Efata!” to je “Odpri se!”

35 In takoj so se mu odprla ušesa, razvezala se je vez njegovega jezika in je pravilno govoril.

36 Jezus jim je naročil, naj tega nikomur ne povejo;

toda bolj ko jim je naročal, bolj so oznanjali

37 in nadvse osupli so govorili:

“Vse dela lépo:

gluhim daje, da slišijo, nemim, da govorijo.”

1. Sporočilo v kontekstu

“Efata, to je, Odpri se,” reče Jezus gluho-nememu. In zaprto uho se odpre poslušanju njegovega glasu, zvezani jezik se razveže, da bi izrekel besedo, ki rešuje.

Bog je neviden. Vsaka njegova podoba, ki si jo naredimo, je malik. Njegovo edino pravo obličje je obličje Sina, ki ga posluša.

Beseda loči človeka od živali. On ne pripada nobeni določeni vrsti, temveč določa svojo vrsto glede na to, kar posluša. Po svoji

naravi namreč ni to, kar je, marveč to, kar postaja; in postaja beseda, ki ji prisluhne in odgovori.

Bog je beseda, sporočanje in dar sebe. Človek je predvsem uho in potem jezik. Tako da ga posluša, mu je sposoben odgovoriti: vstopi v dialog z njim in postane njegov partner, združen z njim in podoben njemu. Judovsko-krščanska vera, čeprav ljubi Knjigo, ni nek fetišizem črke. Je vera besede in poslušanja, to je povezanosti s tistim, ki govori. Zato je biti gluhonemi največje hudo.

V prejšnjem odlomku je žena “slišala” o Jezusu in je “rekla” besedo, ki rešuje. Učenci pa imajo ušesa in še ne razumejo (v. 16-18; 8,18). Imajo trdo srce, nesposobno razumeti kruh in izpovedati vero: “Je Gospod”.

To je predzadnji čudež prvega dela evangelija in predpredzadnji nasploh. Sledita samo še dve ozdravitvi slepote. Najprej je poslušanje besede, nato razsvetljenje vere. Kdor ostane gluhi, ne more videti. Samo srce lahko sliši resnico tega, kar vidimo.

Kot vsi čudeži tudi ta, še bolj izrecno kot drugi, pomeni to, kar hoče Gospod narediti v vsakem poslušalcu. Mi vsi smo izbirno gluhi za njegovo besedo. Ker smo ustvarjena bitja, tako kot dajemo samo to, kar prejmemo, tako tudi govorimo samo to, kar smo slišali. Jezus je zdravnik, ki nam je prišel povrniti sposobnost poslušanja in dialoga z njim.

Ta čudež ima zgradbo krstnega eksorcizma v rabi od starodavne Cerkve do naših dni.

Ozdravitev je kot naslednja (8,22 sl.) sestavljena iz dveh delov. Ustrezata dvema deloma Markovega evangelija in dvema skriv-

nostima Jezusa, ki je hkrati Kristus in Božji Sin – pričakovani, ki uresničuje naše pričakovanje na nepričakovani način.

Mesijanska skrivnost se razkriva, ker nas njegov kruh zdaj na nedvoumen način postavlja pred njegovo resnico. Vendar je nihče več ne sliši in vidi. Preostane mu le, da ozdravi našo priznano gluhost in slepoto.

V tej pripovedi vidimo tudi etape naše poti vere. Vsakdo je poklican, da gre sam osebno z Jezusom po poti izraelskega ljudstva, ki je prikazano v tem gluhem, ki težko govori.

Jezus je proglašen kot tisti, ki "vse dela lépo: gluhih daje, da slišijo, nemim, da govorijo". Druga trditev ga jasno priznava za mesija odrešenika (Iz 35,4 sl.), medtem ko ga prva zakrito priznava za Boga stvarnika, ki je vse ustvaril in videl, da je lepo (1 Mz 1,3.12.18.21.25.31). Približuje se konec prvega dela evangelija, ki se bo zaključil s Petrovo izpovedjo vere (8,29), in se tudi uvaja tema drugega dela, ki bo dosegel vrh v stotnikovi potrditvi (15,39).

Učenec je kot vsi požiralec tolikih govoric, a gluhi in nem pred Besedo, ki ga dela človeka. Jezus ga ozdravi, da bi mogel biti del tistega ljudstva, ki sliši in odgovarja tistemu, ki mu govori: "Poslušaj Izrael, ljubi Gospoda itd." (12,29=5 Mz 6,4 sl.).

2. Branje besedila

v. 31 *Tir/Sidon/Deseteromestje*. Smo na čisto poganskem področju. Marko, kot Pavel, poudarja privilegij oddaljenih. Ljubezen lahko sprejme samo, kdor je ne zasluži. Kdor jo zasluži, jo omeji na prostitucijo. Bogu se ne približamo na višku naše popolnosti, temveč v naših področjih nezvestobe. Tu vodi in sem se povrača pot tistega, ki nas prihaja rešit. Prostor vere je naša nevera.

v. 32 *so mu privedli*. Ne more iti k Jezusu, ker ni mogel slišati govorjenja o njem, čeprav ga je bivši obsedenec že oznanil (5,20). Drugi ga pripeljejo. Ni rečeno kdo. Kajti vse vodi

h Kristusu. Vse, ustvarjeno v njem in iz njega, teži k njemu, življenju vsega, kar obstaja (Kol 1,15; 1 Jn 1,3 sl.). Poleg tega je tisti, ki ga je že doživel, nujno poslan k bratom (5,19).

gluhega. Vsak človek je od začetka gluhi za Božjo besedo, ki ga dela sina in mu pravi: "Poslušaj, ljubi me, ker te jaz ljubim" (5 Mz 6,45). Kajti prisluhniti je satanovi laži, ki ga je zaprla v samega sebe in od drugih ter ga odrezala od izvira žive vode (Jer 2,13). Gluhi v grščini pomeni tudi "bebast, neumen". Človek, ki ne razume Besede, ostane bebast in poneumljen. Ker ne pozna tega, kar je Bog pripravil tistim, ki ga ljubijo (1 Kor 2,9), mu uide globoki in vse povezujoči zato.

ki je tudi težko govoril. V grščini je "moghilalo", ki označuje nekoga, ki malo govori, s težavo in slabo: jezik se mu zatika in je oviran. Kajti kdor ne posluša, ni sposoben govoriti. Momlja in stoka neartikulirane zvoke: sposoben je govoriti, vendar mu manjka slišana beseda. Dialog z Gospodom je polni izraz vere (prim. 5,30-35), v kateri izrečemo besedo, ki nas reši (v. 29). Poslušati ga in mu odgovoriti je naše posebno življenje ljudi, ustvarjenih po njegovi podobi in sličnosti. Nezvesti, gluhi in nemi! To je izhodišče vere, privilegirani prostor, kjer je lahko podarjena.

in ga prosili. Priprošnja drugih je prvo posredovanje vere. Gluhi ga ne more prositi. Pred Bogom je velika naša odgovornost do vseh ljudi, ki so še vedno gluhi.

da bi položil roko nanj. Pomeni rešilno povezanost z Jezusom, končni cilj vere. Ta ostane vedno, tudi če se uresniči po posredovanju drugih, osebni in neposredni stik z njim, ki deluje v zaporednih etapah. Položiti roke na nekoga drugega pomeni prenesti nanj svoje sposobnosti in moči.

v. 33 *Vzel ga je k sebi, stran od množice*. To je prvo Gospodovo dejanje. Kot je ponesel Izraela na orlovih krilih ven iz Egipta, tako pelje vsakega ven iz dežele njegove sužnosti.

Človek, gluha zaradi hrupa in množice svojih skrbi, ostaja takšen kot njegovi maliki, ki imajo ušesa, pa ne slišijo, imajo usta, pa ne govorijo (Ps 115,5). Eksodus in tišina, pogoja za poslušanje, sta prva etapa poti vere. Najtežji izhod je tisti iz lastnega jaza; najtežja tišina je utišanje lastnih skrbi.

mu položil prste v ušesa. Izraelu je v puščavi dal svojo besedo. Zdaj, na samem, odpre ušesa, da bi jo mogel poslušati.

Tega občutljivega posega ne naredi s celotno roko ali z dlanjo, ampak s prsti, kot umetnik, ki cizelira delo, ki ga je oblikoval z rokami.

V tišini in v puščavi Gospod dela na nas s svojo besedo in počasi oblikuje naše pravo obličje po podobi Sina. Poslušanje je druga etapa poti vere – stalno in potrpežljivo poslušanje, ki nas preoblikuje v živo ikono njega. Kako se lahko toliko verujočih v Kristusa proglasa za kristjane, če se ne posvetijo poslušanju njega? Kdor izpoveduje krščansko

vero, je po poklicu Jezusov poslušalec. V tolažbo je, kadar se v cerkvah namesto tolikih človeških besed – pogosto neumnih – sliši krožiti v preprostosti in svežini Božjo besedo.

pljunil in se dotaknil njegovega jezika. Slina, skoraj konkretizacija diha, je simbol Duha. Sama črka ni dovolj: ubija (2 Kor 3,6), razkrivajoč naše hudo. Toda Gospodova beseda, ki je postala kruh, ima v sebi Duha, ki daje življenje.

Med poslušanjem in delovanjem stoji dar Duha, ki daje moč, da storimo to, kar smo razumeli. To je tretja etapa poti vere, vezana na poslušanje v molitvi.

v. 34 *Ozrl se je proti nebu.* Kot v dogodku s hlebi (6,41), Jezus dvigne pogled. Dar Duha namreč prihaja od kruha, iz njegove ljubezni, ki daje življenje, da bi postala naše življenje.

zaječal. Ta dar je boleč in mučen za Gospoda. Vse stvarstvo ga je stalo samo besedo – in še preprost diha za človeka. Toda dati

Kristus. Slonovina, 9. stol. (?), Metropolitanski muzej, New York.

nam novo srce ga stane življenja. Ta vzdih napoveduje močan krik s križa (15,34.37).

Efata! to je: Odpri se! Je upor, ki ga je treba premagati, hujši od nič: to so neprehodna vrata našega kamnitega srca, zaprtega v strahu in v nezaupanju.

Če je velik naš upor, je še večja njegova moč. "Ko bom povzdignjen, bom vse pritegnil k sebi" (Jn 12,32). V Jezusovem dejanju, kot v zakramentih, ki ga nadaljujejo, gib spremlja učinkovita beseda. Ona odpre naše srce, da bi pustilo vstopiti Gospodovo luč. Čeprav ga ne pozna in se ga celo boji, ko ga zagleda (glej eksorcizme!), v bistvu ne čaka nič drugega, ker je narejeno zanj.

v. 35 *In takoj so se mu odprla ušesa*. Njegovo ječanje – beseda križa – je sposobno premagati vsako zaprtost in nas ozdraviti gluhosti.

razvezala se je vez njegovega jezika. Nekdo je nem, ker je gluh. Če posluša, lahko končno govori. Naš dialog je sad poslušanja.

in je pravilno govoril. Gluhonemi postane nekdo, ki sliši in odgovarja, sposoben odnosa. Ta je vera, ki vzpostavlja povezanost z njim kot oseba z osebo, prijatelj s prijateljem. Njegovo "pravilno" govorjenje namiguje na možnost nekega napačnega govorjenja. To bo tisto Petrovo, resnično, vendar še neprimereno (8,29-33). Tudi slepi bo potreboval še drugi poseg, da bo dosegel popoln, celosten, prodoren in "teleskopski" vid (8,25).

v. 36 *jim je naročil, naj tega nikomur ne povejo, toda itd.* Jezusova skrivnost se zdaj že začenja razkrivati. Ozdravljeni gluhi in slepi jo razlagajo. Zakrita ostaja samo tistim, ki še ne razumejo, da so gluhi in slepi, in se ne pustijo ozdraviti.

Kdor izkusi Božje odrešenje, ne more drugače, kot da pripoveduje. Krši prepoved, ki velja zame, dokler ga ne bom izkusil tudi jaz.

v. 37 *nadvse osupli*. To je čudenje tistega, ki pozna "Jaz Sem", zdaj prisotnega sredi med njimi. In ga hvali tako, da mu opeva lepoto njegovih del.

Vse dela lépo. Jezus je Gospod, Bog stvarnik, ki je naredil lepe vse stvari (1 Mz 1,3.12.18.21.25.31). Kadar človek posluša svojega Gospoda in mu odgovori, vse stvarstvo ponovno postane lepo. Rodi se novi svet, kot si ga je Bog zamislil od začetka.

gluhim daje, da slišijo, nemim, da govorijo. Se navezuje na Iz 35,5: Jezus je Kristus, Odrešenik, naše upanje, ki nas dela nove ljudi, končno sposobne poslušati in odgovoriti.

3. Vaja

1. Vstopim v molitev, kot ponavadi.
2. Zberem se tako, da si predstavljam pot, ki vodi iz Tira do jezera, skozi Deseteromestje, v poganski deželi.
3. Prosim, kar si želim: Dotakni se, Gospod, mojih ušes, naredi, da bom poslušal tvojo besedo. Dotakni se s slino mojega jezika, daj mi svojega Duha, da bo znal poslušati in odgovoriti tebi. Premagaj v meni vsa upiranja, ki me delajo gluhega za tvoj klic.
4. Shranim sad, vidim, poslušam in gledam osebe: kdo so, kaj govorijo, kaj delajo.

4. Koristni odlomki

Iz 35,4-7a; Ps 115; 146; Mr 9,14-29.

* Odlomek je iz S. Fausti, *Ricorda e racconta il vangelo: La catechesi narrativa di Marco*, Milano 1997: 228-233.

Besedilo evangelija objavljamo, ker se nekoliko razlikuje od standardnega prevoda Svetega pisma. Fausti uporablja tekst, ki je skoraj odtis grškega besedila in je zelo podoben prevodu C. Negra, *Vangelo di Pietro secondo Marco*, Rebellato, 1980.

** Pripovedna kateheza

Tu je koristno poudariti glavne razlike med našo (običajno, op. prev.) katehetsko metodo, ki je bolj doktrinalna, in biblično, ki je pripovedna.

1. Prva posreduje verska spoznanja s koncepti, definicijami in razumskimi utemeljitvami; druga pripoveduje zgodbo z dejanji in odzivi, spomin, ki se prenaša v pripovedi.

2. Prvi brez druge manjkajo njene vsebine in ne spoštuje "metode" samega judovsko-krščanskega razodetja, ki je prav zgodovinska.

3. Prva teži k temu, da obdržimo, kar smo razumeli, in opustimo ostalo, dokler po malem ne pozabimo vsega. Kajti tega, kar vstopi v glavo in ne gre do srca, se ni moč spominjati (V ital. je koren besede spominjati (=ricordare) srce, ricordare (=ponesti v srce), op. prev.). Druga pa ponese v srce dogodek z vsemi podrobnostmi, tudi nerazumljenimi, ki jih vseeno z ljubeznijo hranimo, primerjamo, o njih premišljujemo in jih sprejememo (prim. Marija: Lk 2,19.50 sl.). Medtem ko je ideja potrebno razumeti, se je dogodka treba spominjati in ga razumemo, ko ga doživimo.

4. Prva je pogojena s kulturo: vsako idejo lahko razume, kdor pripada isti kulturi kot tisti, ki idejo izraža. Druga je na nek način transkulturalna: dogodki govorijo sami zase, nad vsako kulturo, in jih je moč posredovati s prvinskimi besedami – kot so roditi se/umreti, jesti/postiti se, dan/noč, luč/tema, življenje/smrt, ples/žalovanje, radost/stiska, hvalnica/tožba, itd. – ki imajo univerzalni pomen. Noč je namreč temna za vse, tako kot sonce razsvetljuje in voda moči vse. Upoštevati je treba, da je Marco Hebrejec, ki piše v grščini v Rimu za sužnje, katerih materni jezik ni ne grščina ne latinščina. Torej je opravil takšno delo inkulturiranja, da si je težko predstavljati tako kompleksno delo, izvedeno na tako preprost način.

5. Prva predpostavlja teoretično znanje tistega, ki razlaga. Drugi pa izkušnjo tistega, ki pripoveduje.

6. Prva vodi v statično poznavanje, uprto v koncepte, skoraj mrtvo. Druga v živo, gibljivo in dinamično poznavanje, ki nenehno raste skupaj z napredovanjem izkušenosti.

7. Prva je samo sporočanje novic; druga je tudi povezanost oseb, ki vzpostavlja odnos do tistega, ki pripoveduje in njegovega spomina, pridružuje tistemu, ki je pred njim pomnil in pripovedoval, in tako vključi v verigo, ki doseže tistega prvega, ki je videl.

8. Prva nagovarja samo um in je zato rezervirana za učene; druga govori srcu in je za preproste.

9. Prva ima dve razsežnosti: ideja je podoba, ki jo, če ustreza, sprejememo skoraj takoj in tu se vse konča. Druga ima tri razsežnosti: dogodki imajo

nezmanjšano debelino stvarnosti, v katero vstopamo postopoma vedno globlje.

10. Prvi se približamo, da jo osvojimo enkrat za vselej, in jo potem pustimo ob strani. K drugi pa pristopamo in vedno vsakokrat opazimo kakšen nov vidik ter rastemo v ljubeči modrosti.

11. V prvem primeru je kot z obvezno šolo: ko se je nekdo naučil, se po pravici ne vrne več tja (je naključje, da je povprečni rezultat naše kateheze ta, da ne pridejo več v cerkev?). V drugem je kot z življenjem: bolj ko ga poznaš, bolj si ga želiš.

12. Nevarnost prve je, da postane cepljenje in pristane v dolgočasju *déjà vu*, *déjà connu* (že videnega, že znanega, op. prev.). Druga je zajemanje iz izvira vedno nove vode. Ponavljanje, daleč od tega, da bi utrujalo, poleg tega, da izbrusi okus, daje spominu njegov polni okus. Naslednje izvajanje je preprostejše, bistvenejše in lepše od prejšnjega!

13. Prva hoče "dokazovati", da bi razum prisilila k pristanku, in je zato v nevarnosti, da jemlje svobodo, ki je potrebna za dejanje vere. Druga želi "pokazati", da bi odprla v svobodo nove izkušnje.

14. Prva predstavlja zbirko doktrin in morale, ki se ti zdi razumna in dosledna. Cilj druge je ponuditi odnos z Bogom kot oseba z osebo, enak odnosu tistega, ki se spominja, pripoveduje in nagovarja odgovornost poslušalca, da bi se vključil v isti dialog.

15. Ker prva posreduje bolj ali manj abstraktne ideje, ne spodbuja k delovanju, razen posredno. Druga prinaša primere, ki postanejo sami po sebi operativni. Človek namreč deluje iz spominov, ki jih ima.

Za zaključek lahko rečemo, da je prvi način kateheze naknadno razmišljanje, sistematizacija, ki je koristna samo, v kolikor je naknadna.

Drugače ji manjkajo njene vsebine in je bolj kot trdni, dobro zgrajeni stavbi podobna zidu, ki je na suho sezidan z izmišljenimi kamni. Drugi način je tisti, ki so ga uporabljali Izraelovi očaki, sam Jezus in prva Cerkev, ki so nam posredovali Sveto pismo. To je prav "ta" pripovedna kateheza, ki v spominu/pripovedi aktualizira zgodbo odrešenja, tako da vsakomur in povsod prinaša darove, ki jih je Bog podaril vsem enkrat za vselej in jih podarja vsem vedno znova.